

Läges- och slutrapport

Regionala strukturfondsprogrammen
Nationella regionalfondsprogrammet

Del 1 - Lägesrapport

Avser innevarande rapportperiod. Ifylld rapport bifogas som fil (pdf) i Min ansökan under rubriken "Lägesrapport".

1. Grundinformation		
Projektnamn Stolpe in för Stad och Land		Ärende-ID 20201718
Stödmottagare BioFuel Region BFR AB		Organisationsnummer 556664-1592
Redovisningsperiod fr.o.m 2023-05-01	t.o.m 2023-10-31	Lägesrapport nr. 15
Projektets startdatum 2018-08-01	Projektets slutdatum 2023-10-31	

2. Gör en övergripande beskrivning av projektets verksamhet

Beskriv övergripande vad ni arbetat med i projektet under aktuell redovisningsperiod.
Redogörelsen bör innehålla beskrivning av:

Sida **Tillväxtverket**
1(22)

- övergripande verksamhet
- hur ni arbetat mot mål och delmål
- eventuella avvikelser från projektbeslutet
- eventuella ändringar
- hur ni arbetat med horisontella kriterier
- vilka processer som initierats
- kommentarer kring eventuella aktiviteter och resor utanför programområdet.

Projektet har haft lite av en slutspurt, med både invigningar och mycket arbete för att kunna genomföra en bra avslutningskonferens. Vi fortsätter att ställa om många aktiviteter till digitala möten och nya hybridformer som möjliggör deltagande både på plats och distans. Projektledningen har fortsatt täta distansmöten för att koordinera arbetet i respektive län.

Projektet har blivit beviljade förlängning och förstärkning med 13 månader från alla finansiärer med rejält ökade indikatormål jämfört med ursprungliga ansökan. Aktiviteter har fortsatt till 31 augusti 2023 och disseminering och resultatspridning till 31 oktober 2023.

Under perioden har en del personalombyte skett i projektet, men vi har fortsatt mycket goda personalresurser. Slutfasen har förstärkts med en kommunikatör på BFR för att säkra en bra slutdisseminering av projektet. Kommunikatören på BFR ned pga andra uppdrag. Under slutmånaderna avslutar några projektmedlemmar sin roll i projektet, medan några ökar sin arbetstid för avslutande arbetet och slutrapporteringen. Aktivitetsplanen innebär att vi under våren inte startat upp nya aktiviteter utan en prioritering av aktiviteter som säkrar att alla målgrupper nås som planerat. Arbetet med avslutningsaktiviteter för spridning av projektets kunskaper och erfarenheter, samt genomförande av en gemensam avslutningskonferens med systemprojektet Förnybart i tanken har prioriterats. Vi ser fortfarande att vi använder något mindre externa tjänster än planerat, men har nu avslutande kommunikationsaktiviteter och slutkonferens som kommer att öka kostnader för externa tjänster.

Möten med kommunerna har fortgått och fler kommuner visar intresse för att ta fram en laddinfrastrategi, bland annat Kramfors som har fortsatt sitt arbete under våren. Fokus för arbetet med kommunerna är fortfarande på att etablera snabbaddning på orter som saknar det idag, samt strategier kring laddning. Under perioden har det under hösten funnits möjlighet till investeringsstöd från Klimatklivet och även en ny utlysning för regionala elektrifieringspiloter där projektet har varit mycket aktiva med match making och samråd med Länsstyrelsen kring inkomna ansökningar. I höstas arbetade vi tätt med aktörerna i våra län kring Trafikverkets väldigt korta utlysning av nya platser längs större vägar. Vi arbetar proaktivt med matchmaking och tidiga dialoger med elnätsbolag och lyckas på så sätt få stöd beviljat på flera platser i Mellersta Norrland. I det fortsatta arbetet med elektrifieringspiloter har vi nu i vår också fått möjlighet att dela med oss om råd kring tillgänglighetsanpassning av laddplatser till aktörer som arbetar med elektrifieringspiloter i hela Sverige vid Energimyndighetens tematräffar för stödmottagare. Vi har även hjälpt Energimyndigheten med de krav som ställs på tillgänglighet vid laddstationerna i den nya utlysningen av regionala elektrifieringspiloter.

Aktivitetserna inom projektet under perioden inkluderar allt ifrån invigningar av laddplatser för både tung trafik och personbilar till snabbguide för tillgängliga laddplatser, poddar, goda exempel och vår matiga avslutningskonferens med härliga panelsamtal.

Projektets arbete med tillgängliga laddplatser fortsätter att röna intresse från många håll. Energimyndigheten hänvisar till vår broschyr och webinarie om tillgänglig laddning som referensmaterial i utlysningen av elektrifieringspiloter för tung trafik. Nätverket växer och har flera gemensamma aktiviteter planerade. Under perioden har fördjupade diskussioner förts om att initiera och delta i arbetet med framtagande av en nationell och europeisk standard för tillgänglig utformning av laddplatser. Tidigare i projektet har den av Region JH upphandlade utredning om ansvar och tillsyn för tillgänglighet vid laddplatser publicerats och spelats in till Trafikverket och Energimyndigheten som efterlyste inspel om utmaningar och hinder för fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur. Första versionen rapporten var klar till sommaren och spreds under hösten till berörda myndigheter och Elektrifieringskommissionen. I vår har myndigheternas arbete med handlingsplanen fortsatt med tematiska hearings och workshopar där projektet deltar. Under höstens samråd kring Energimyndighetens slutrapport och rekommendationer av uppdraget har vi framfört synpunkter och förbättringsförslag.

3. Beskriv genomförda aktiviteter

Utgå från aktiviteterna som framgår av ert beslut. Beskriv de aktiviteter och därtill kopplade delaktiviteter som genomförts under aktuell period.

Akt.	Delakt	Aktivitetsbenämning	Beskrivning
☒	☐	Uppstart och planering	Avslutat
☒	☐	Utvärdering och lärande	<p>Utvärderaren Per Anders Nybond, Klyo AB i Östersund har under perioden genomfört löpande och avslutande utvärdering av projektet tillsammans med projektdeltagarna. Utvärderingen har gått in i en slutfas, särskild vikt har under perioden lagts på utvärdering av vårt arbete i nätverk som arbetsätt.</p> <p>Projektets arbete för fler tillgängliga laddplatser har fortsatt att röna stort intresse. Tidigare samarbeten med nationell spridning och deltagande från samarbetsparter i Västergötland och DHR centralt har gjort att vi nu tillfrågats kring krav på tillgänglighet i Energimyndighetens kommande utlysning av stöd till publika snabbbladdare för regionala godstransporter och äntligen också Klimatklivets nya stöd till publika laddplatser. Vi arbetar vidare med frågan på nationell nivå i det nationella nätverk som projektet varit med att starta.</p>
☒	☐	Extern kommunikation och resultatspridning	Hemsidan arbetas om till en slutlig form så att det blir lättare att hitta till vår information om tillgängliga laddplatser på www.biofuelregion.se/tillganglighet och spridning av resultat från projektet. Under maj lanserades också en ny snabbguide som både kan användas vid nyinstallation, event och efteranpassning av laddplatser som inte blev så tillgängliga.

		<p>Allt material som bekostats av ERUF har försetts med EUs regionalfond logga.</p> <p>Projektet har haft många aktiviteter under perioden (se lista nedan) samt genomfört möten med flera kommuner och viktiga aktörer. Projektledningen har haft täta distansmöten för att koordinera arbetet i respektive län.</p> <p>Planering för projektets aktiviteter och avstämning mot projekt mål har fortsatt och uppdatering av uppföljning av aktiviteter samt planering av hur projektets resultat ska föras vidare på bästa sätt.</p> <p>Några höjdpunkter under perioden var förutom den lyckade avslutningskonferensen, invigningen av Jämtlands första publika laddare för tunga fordon i Brunflo och invigningen av en av Mellersta Norrlands största laddnoder vid Ica Maxi i Östersund.</p> <p>Vi har tagit fram grafiskt material och eventmaterial som nu användes på flera platser när många av snabbbladdarna som fått stöd från Trafikverket resp Energimyndigheten är färdigställda och invigdes. Våra små elbilar är mycket populära inslag och klarade även utmaningen i minus 25 grader vid våra invigningar i december.</p> <p>Det kan vara en lång process för att nå målet om fler snabbbladdare. Projektet har hjälpt flera aktörer få stöd från Trafikverket, Klimatklivet och Energimyndigheten med stöd till snabbbladdare på ett tiotal platser i vårt område inklusive t ex Brunflo, Ramsele, Bispgården, Bredbyn, Solberg mfl. I och med dessa utlysningar har nu stöd beviljats som ger täckning med snabbbladdare med max 10 mils avstånd längs de viktiga vägarna i våra län utom en liten sträcka i Jämtland. Med detta är ett av projektets huvudmål nu uppfyllt – och nästa steg med ökad kapacitet och redundans längs dessa stråk tar vid.</p> <p>Vårt arbete med tillgängliga laddplatser får ringar på vattnet. Tillgänglighet är fortsatt en bra dörröppnare och frågan lyfts löpande med nationella aktörer som har ett genomslag för hela landet. Energimyndigheten lyfter fram våran broschyr och vårt webinar som referensmaterial i utlysningen till <i>Regionala elektrifieringspiloter för tunga transporter</i> som stödmaterial för de som ska ansöka. Det täta arbetet med aktörer både nationellt, regionalt och lokalt inom det nationella nätverket, <i>Nätverket för tillgängliga laddplatser</i>, som vi varit med att starta växer och fortsätter att arbeta med frågan. Projektet har under</p>
--	--	--

		<p>förra året upphandlat en konsult som genomfört en utredning av tillsyns- och ansvarsförhållandena kring tillgängligheten vid laddplatser där det finns så tydliga blottor och glapp. Målet med aktiviteten är att det i slutändan blir något departement eller statligt verk som har ett tydligt ansvar för att de publika laddplatserna verkligen blir tillgänglighetsanpassade. Konsulten genomförde denna utredning under våren 2022. Resultat och rapport publicerades under hösten och skickades till berörda myndigheter för att påverka den nationella handlingsplan för laddinfrastruktur och tankstationer för förnybara drivmedel som Energimyndigheten och Trafikverket tar fram tillsammans som en del av ett regeringsuppdrag.</p> <p>Extern kommunikation, möten och kampanjer under perioden:</p> <p>2023-05-09 Deltagande workshop om Nationellt handlingsprogram för laddinfrastruktur & tankinfrastruktur</p> <p>2023-05-10 Nyhet om Snabbguide tillgänglighet</p> <p>2023-05-02 Publicering gott exempel: Ramundberget</p> <p>2023-05-03 Samtal med Wikners i Persåsen om stöd- och laddmöjligheter</p> <p>2023-05-10 Deltagande workshop om Nationellt handlingsprogram för laddinfrastruktur&tankinfrastruktur</p> <p>2023-05-10 Utskick goda exempel laddning destinationer</p> <p>2023-05-15 Möte med Sollefteå kommun om utbyggnad av publik laddning</p> <p>2023-05-16 Möte m Eviny och Ica maxi ang invigning snabbbladdare</p> <p>2023-05-17 Nätverksmöte för tillgängliga laddplatser</p> <p>2023-05-24 Info mejl till Kallsedet ang laddstolpar</p> <p>2023-05-30 Presentation Kunskapsdag kollektivtrafik Västerbotten</p> <p>2023-06-01 Dialog med Trillevallen ang installation av laddstolpar</p> <p>2023-06-01 Rådgivning Energimyndigheten om tillgänglighetskrav för regionala elektrifieringspiloter</p> <p>2023-06-02 Rådgivning om etablering av laddare ICA Husum</p> <p>2023-06-05 Möte om yrkeshögskolans roll - ny YH-utbildning</p> <p>2023-06-08 Invigning av Jämtland läns första publika snabbbladdare för tung trafik i Brunflo</p> <p>2023-06-08 Erfarenhetsutbyte med BioDriv Öst om laddning på landsbygd och driftsstöd</p>
--	--	---

			<p>2023-06-09 Webinarium om nya lagkrav om laddinfrastruktur i byggnader och på tomter med Boverket och NVV</p> <p>2023-06-12 Möte om Laddinfrastruktur på strategiska platser i Åre kommun, fokus rastplats Björnänge</p> <p>2023-06-13 Information på nätverket Service Z om lagkrav kopplat till laddning i Bräcke med landsbyggsutvecklare i alla kommuner i Jämtland</p> <p>2023-06-21 Träff med nätverket för sol-el-bilar</p> <p>2023-06-26 Möte med projektutvärderare</p> <p>2023-06-29 Invigning snabbbladdare ICA Maxi Östersund</p> <p>2023-06-28 Skickat iväg skiss om ljusnudge till ny laddstation för person och lastbilar i Umeå</p> <p>2023-06-30 Möte med Pedro Gomes på POLIS och Recharge ang branchstandard tillgänglighet</p> <p>2023-07-05 Deltagande EU strategic task force om förslag till EU-guidelines för tillgänglig laddning</p> <p>2023-08-22 Uppföljningsmöte med BRF Hovet kring betalningslösningar vid laddning</p> <p>2023-08-23 Nätverksmöte för tillgängliga laddplatser</p> <p>2023-08-28 Rådgivning med BRF Solgården</p> <p>2023-08-28 Möte med SIS om standard för tillgänglig laddning</p> <p>2023-08-30 Slutkonferens projektet</p> <p>2023-08-31 Inventering laddplatser ICA Maxi Östersund & Brunflo</p> <p>2023-09-01 Möte med DinTur om fossilfria transporter och kommande upphandlingar</p> <p>2023-09-06 Presentation Klimatdialogen Örnköldsvik, tema transporter</p> <p>2023-09-15 Seminarium Lastbilsträffen</p> <p>2023-09-22 Deltagande frågestund om handlingsprogram för laddinfrastruktur och tankinfrastruktur för vätgas</p> <p>2023-09-27 Deltagande avslutningswebinar ReDriv</p> <p>2023-10-10 Avstämning om ansökningar elektrifieringspiloter och Klimatklivet med Länsstyrelsen VN</p> <p>2023-10-16 Rådgivning tillgänglighet med Zaptec</p> <p>2023-10-25 Nätverket för tillgängliga laddplatser</p>
☒	☐	Avslutsarbete	<p>Planering av avslutsarbete och resultatspridning i projektets slutfas har inletts i samband med sista referensgruppsmötet. Slutkonferens 30-31 augusti i Östersund genomfördes på ett väldigt fint sätt med panelsamtal om en handfull olika teman och lärdomar. Konferensen erbjöds både på plats och som digital sändning, samt spelades in så att de åtta panelsamtalen kan tas del av i efterhand - https://vimeo.com/manage/showcases/10623246/info</p>

--	--	--	--

4. Beskriv resultat och utfall under aktuell redovisningsperiod

Redogör för vilka direkta resultat och utfall som projektet uppnått. Beskriv även kopplingen mellan projektets målsättning och det specifika mål som projektet beviljats stöd inom. Tänk på att utfallen på de valda indikatorerna ska redovisas i tabellen i avsnitt 5.

Följande aktörer har fått råd och stöd av projektet under perioden

Nationellt/Utanför regionen

TUC Sweden 556801-9151

BioDriv Öst 556904-4166

Boverket 202100-3989

NP3 Fastigheter 556749-1963

UPAB 556131-0573

Vidingehem 559199-5120

CGI Sverige AB 556337-2191

Zaptec 559210-0548

Västernorrland

ICA Husum 559023-3077

BRF Sadeln 789200-5435

Kyl- och Frysexpressen 556526-4396

Mitthem 556067-6982

Övikshem 556103-7606

Din Tur 222000-2923

Övik Energi 556019-1750

Kramfors kommun 212000-2429

Länsstyrelsen Västernorrland 202100-2445

Ånge kommun 212000-2387

Jämtlands län

Kallsedets fjällcenter 559310-1859

Jemtel 556743-5788

JN Solar 556807-7266

Stormarknaden i Jämtland AB 556763-3242

Bavaria 556782-9287

Svenskt skidskytte AB 556695-7063

Härjegårdar fastighet AB 556439-6553

BN Måleri och golv 556248-5796

Storliens fjällhotell AB 556837-4614

BRF Solgård 793200-0842

5. Beskriv utfall av indikatorer under aktuell redovisningsperiod

Fyll i samtliga indikatorer och måttenheter i direkt i formuläret i Min ansökan. Formuläret för indikatorrapportering i Min ansökan finns under rubriken "Lägesrapport". Utgå från ert beslut om stöd.

Under perioden har universitet, nationella organisationer, många företag och BRF samt de flera kommuner fått råd och stöd kring laddstationer. Investeringsstöd via Klimatklivet och stöd från Energimyndigheten till regionala elektrifieringspiloter var tillgängligt under perioden. Projektet hjälpte flera aktörer med matchmaking och Letters of support för dessa utlysningar.

6. Övriga utfall och/eller goda exempel

Här kan ni lyfta fram övriga utfall eller goda exempel som skapats inom projektet och som knyter an till projektets mål men som inte direkt belyses av indikatorerna. Exempel på detta kan vara utveckling av nya varor och tjänster, insatser som bidragit till företags konkurrenskraft, särskilt framgångsrika arbetssätt mm.

Nätverket för tillgängliga laddplatser Vårt arbete med tillgängliga laddplatser får ringar på vattnet, även internationellt. Tillgänglighet verkar vara en bra dörröppnare och det känns fint att få lyfta frågan med nationella och internationella aktörer som har ett genomslag för hela landet. Det täta arbetet med aktörer både internationellt, nationellt, regionalt och lokalt har lett till att vi startat *Nätverket för tillgängliga laddplatser* som samlar aktörer i landet som vill driva frågan på olika nivå. Tillsammans med aktörerna i nätverket har projektet arbetat för och nu kunnat finansiera en konsult som genomför en utredning av tillsyns- och ansvarsförhållandena kring tillgängligheten vid laddplatser där det finns så tydliga blottor och glapp. Målet med aktiviteten är att det i slutändan blir något departement eller statligt verk som har ett tydligt ansvar för att de publika laddplatserna verkligen blir tillgänglighetsanpassade.

Fordonsgrupp region och kommun

Vi har startat ett nytt nätverk för erfarenhetsutbyte mellan fordonsansvariga och upphandlare av fordon inom kommuner och region i Jämtlands och Västernorrlands län. Nätverket är ett resultat av de erfarenhetsutbyten vi anordnade under hösten 2020 och det arbete som studenter på Umeå universitet utförde åt Ånge kommun våren 2020. Erfarenhetsutbytet var så givande att deltagarna efterfrågade en fortsättning som nu tar formen av ett länsöverskridande nätverk för tjänstemän med samma roller och ansvar för fordon. Nätverket har haft flera möten och erfarenhetsutbyten och har också en samarbetsyta/portal där de kan diskutera och samla dokument/kunskap som är till nytta för dem. Under 2021 har också en ny studentgrupp från Umeå universitet fått titta på en modell för att presentera totalkostnad och samhällsekonomisk kostnad för elbil och andra alternativ som beslutsunderlag för beställare och beslutsfattare i kommunerna.

Funktionshinderrådet i Umeå har gett Johan Lagrelius en utmärkelse som "Funktionshinderrådets goda exempel" för arbetet som vi i projektet gör för tillgänglighet vid laddplatser.

<https://www.umea.se/arkiv/nyhetsarkiv/arkivstartside/godaexempelgorumeamertillgangligt>

7. Beskriv eventuella bidrag i annat än pengar (privat och offentligt)

Redogör för vad de olika resurserna har tillfört projektet, exempelvis hur medfinansierarens personal arbetat med periodens aktiviteter.

Läs mer om [medfinansiering på Tillväxtverkets webbplats](#):

<https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/guider-och-vagledning/handbok-for-eu-projekt/planera/grundlaggande-forutsattningar/finansiering-av-projekt.html>

Ingen medfinansiering i annat än pengar i detta projekt.

8. Beskriv eventuella aktiviteter av socialfonderskaraktär

Beskriv eventuella aktiviteter av socialfonderskaraktär och kostnaderna kopplade till dessa.

Läs mer om kostnader av [socialfonderskaraktär i handboken på Tillväxtverkets webbplats](#).

Ej relevant

9. Beskriv eventuella aktiviteter som genomförts utanför programområdet

Beskriv vilka aktiviteter som genomförts utanför programområdet under aktuell redovisningsperiod och varför

Ej relevant, inga aktiviteter genomfördes utanför programområdet

10. Beskriv aktiviteter som innehåller de minimis och/eller statsstöd

Det framgår av beslutet om ert projekt beviljats stöd i form av de minimis eller statsstöd. Beskriv endast de aktiviteter som fått denna typ av stöd under aktuell redovisningsperiod

Läs mer om [statsstöd i handboken på Tillväxtverkets webbplats](#).

Ej relevant, inga aktiviteter som innehåller statsstöd har genomförts under perioden.

11. Övriga kommentarer

Ange eventuell ytterligare information om projektet och dess resultat som bör uppmärksammas

Del 2 – Slutrapport

Avser hela projektperioden

12. Sammanfattning av projektet, dess aktiviteter, mål och resultat

Beskriv de aktiviteter som genomförts under hela projektperioden, hur dessa kopplats till målen samt vilka resultat det har lett till. Stäm av gentemot ert beslut.

Projektet "Stolpe in för Stad och Land" har genomfört en mängd aktiviteter för att nå projektets övergripande mål; att små och medelstora företag i Mellersta Norrland ska ha ersatt fossila drivmedel med el och ökat energieffektiviteten. Våra aktiviteter har ökat medvetenheten om dessa frågor i regionerna, främjat samarbete, nätverk och skapat incitament för ökad användning av elbilar och tillgänglig laddningsinfrastruktur. Eftersom flera aktiviteter kopplar samman med våra mål (övergripande mål, delmål och horisontella kriterier) så har vi för läsbarheten valt att sammanfoga våra viktigaste aktiviteter och resultat i rubriker om var och ett av målen. Vi har även använt tematiseringar för att understryka framgångar i respektive fält.

Hur har våra aktiviteter och resultat bidragit till att små och medelstora företag i Mellersta Norrland ersatt fossila drivmedel med el och ökat energieffektiviteten? (Övergripande mål)

- **Extern kommunikation och resultatspridning:** Via innovativ och målinriktad kommunikation har vi framgångsrikt ökat medvetenheten om fördelarna med elbilar och tillgängliga laddningsstationer i mellersta Norrland. Ett genomtänkt och välutvecklat tillvägagångssätt har gett oss möjlighet att effektivt kunna förmedla budskap och resultat till en bredare publik. Genom att nå ut till våra målgrupper via olika medieplattformar, såsom podcasts, föredrag vid mässor, sociala medier (till exempel Facebook och LinkedIn), utbildningar, ett antal webinarier och nätverksmöten, har vi framgångsrikt arbetat parallellt på flera fronter. Via samarbeten med andra projekt och viktiga aktörer har vi utökat vårt nätverk och kunnat nå ut till en bredare publik. Samverkan har i sin tur ökat intresset för elektrifiering och energieffektivitet. Där vi identifierade kunskapsbrister har vi fokuserat på hållbara informationsinsatser, såsom informationsbroschyrer och inspelade webinarier. Dessa åtgärder är utformade för att överleva även efter projektets avslut och fungera som en grund för kunskapsöverföring till våra målgrupper samt som en resurs för kommande uppföljningsprojekt.
- **Möten och samarbeten:** Uppstartsmöten och kontinuerliga möten med olika kommuner, företag, nätverksägare, statliga myndigheter och markägare i regionen har bidragit till att skapa samarbetsmöjligheter och strategier för att etablera laddningsstationer i områden som saknar dem. I stor utsträckning har detta berört snabbbladdningsstationer och laddningsstationer för besökare, kunder och anställda. Detta har i sin tur främjat användningen av elbilar och minskat beroendet av fossila bränslen. Aktivitetsplanering utifrån målgruppernas behov och önskemål har bidragit till att säkerställa att projektet fungerat på ett fokuserat och effektivt vis.
- **Anordnat event:** Genom att skapa relevanta och inspirerande evenemang och seminarier om elbilar och laddstationer har projektet spridit kunskap och ökat intresset för laddning av elfordon, vilket i sin tur lett till en ökad efterfrågan och en ökad användning av elbilar. Här har vi också samarbetat med andra viktiga aktörer inom området. Våra webinarier och utbildningar har bl.a. handlat om hur laddning och elfordon fungerar, om tillgänglig laddning och kommande insatser och ekonomiska incitament (t.ex. statliga bidrag och utlysningar). Genom våra arbetssätt har projektet lyckats väl med att sprida kunskap och öka medvetenheten om laddningsinfrastruktur för olika målgrupper. Detta inkluderar både företag, bostadsrättsföreningar, bilhandlare, producenter, kommuner och allmänheten i stort. Vi har också varit en aktiv och deltagande part i andra aktörers evenemang där vi aktivt bidragit med värdefull regional information och återkoppling.

- **Laddstolpar och tillgänglighet:** Genom att genomföra inventeringar av laddstolpar och fokusera på tillgänglighet har projektet hjälpt till att säkerställa att laddstationer är användarvänliga och tillgängliga för alla, något som tidigare varit väldigt förbiset men självklart är en grundläggande rättighet som även ökar antalet elbilsanvändare. Vi har tagit fram en genomarbetad checklista för tillgängliga laddplatser och använt pressmeddelanden och nationella konferenser och mässor som metod för att öka medvetenheten om tillgänglighet. Det har i sin tur lett till ett ökat intresse och incitament för laddstationsleverantörer och andra aktörer att förbättra tjänsterna.
- **Nätverk, samarbeten och stödinsatser:** Projektet har startat viktiga nätverk för tillgängliga laddplatser och ordnat erfarenhetsutbyten mellan aktörer inom kommuner och regioner. Detta har främjat samarbete och kunskapsutbyte som i gynnat elektrifieringsinsatserna. Genom stöd och rådgivning har vi hjälpt olika aktörer, exempelvis företags- och besöksnäringen samt offentliga organisationer, att söka finansiering för laddstationer, vilket bidragit till mer laddningsinfrastruktur.
- **Utmärkelser och erkännande:** Projektet har fått många erkännanden och utmärkelser för sitt arbete inom tillgänglighet vid laddplatser, något att vara stolta över. Detta har även ökat vår synlighet och möjlighet att påverka även på nationell nivå. Nu när projektet är avslutat hoppas vi kunna inspirera andra att ta del av vår resa och följa i våra fotspår.

Hur våra aktiviteter och resultat bidragit till att små och medelstora företag i Mellersta Norrland ersatt fossila drivmedel med el och ökat energieffektiviteten (Projekt mål)

De listade aktiviteterna och resultaten ovan visar på de konkreta åtgärder och resultat som projektet har uppnått för att främja laddbara fordon och infrastruktur i Mellersta Norrland. Våra insatser för att förbättra förutsättningarna för laddbara bilar har gjort att fler små och medelstora företag i regionen kunnat dra nytta av elbilsutvecklingen. Vid projektets start var målet att nå ut till 40 företag. När vi nu avslutar projektet kan vi konstatera att vi nått ut till över 160 företag, fyra gånger så många. Företagen har med stöd från projektet i betydligt större utsträckning vågat satsa på eldrivna effektivare transporter, erbjudit laddning, sålt laddrelaterade tjänster och utbildat sin personal inom området. Våra insatser har också givit fördelar för våra sekundära målgrupper. Nedan följer en redogörelse för de aktiviteter och resultat som kopplar an till vart och ett av våra delmål, vilka i sin tur bidragit till att uppfylla vårt projektmål.

Hur projektet har bidragit till ökad utbyggnad av laddinfrastruktur i Mellersta Norrland (Delmål 1)

Projektet har aktivt främjat utveckling och utbyggnad av laddinfrastruktur i Mellersta Norrland genom rådgivning, stöd och ökad medvetenhet. Vi har skapat en plattform där flertalet aktörer kunnat dra nytta av den växande marknaden för laddbara fordon och laddinfrastruktur. Projektet "Stolpe in Stad och Land Mellersta Norrland" (SiSLMN) har framgångsrikt bidragit till ökad utbyggnad av laddinfrastruktur i Mellersta Norrland, särskilt när det gäller delmål 1, som rör förbättringen av laddningsinfrastrukturen. Här är några konkreta siffror och statistik som visar hur projektet har påverkat utbyggnaden av laddinfrastruktur:

- **Antal publika laddpunkter:** Projektet har resulterat i en betydande ökning av antalet publika laddpunkter i regionen. Antalet publika laddpunkter ökade från 463 enheter till imponerande 1 173 enheter. Detta är en nästan tredubbling av tillgänglig laddinfrastruktur.
- **Antal snabbbladdningsstationer:** Inom ramen för projektet har 85 snabbbladdningsstationer byggts. Dessa är av särskild betydelse eftersom de möjliggör snabb laddning och bidrar till att öka tillgängligheten för elbilar i regionen.
- **Stöd till bostadsrättsföreningar:** Projektet har också stöttat bostadsrättsföreningar i att bygga egna laddningsmöjligheter. Sammanlagt har 16 bostadsrättsföreningar fått stöd för att skapa dessa möjligheter.
- **Laddningsmöjligheter vid turistdestinationer:** Genom projektet har 11 turistdestinationer i regionen fått stöd för att bygga laddningsmöjligheter. Detta är viktigt för att tillgodose behoven hos både lokalbefolkning och turister med elbilar.

Nedan följer en redogörelse med informationspunkter för hur vi bidragit till denna positiva utveckling:

- **En stark grund:** Genom uppstartsmöten med företag, kommuner och andra nyckelaktörer har vi etablerat en god grund som projektet fått utvecklas från, med fokus på samordning över olika län.
- **Fokus på prioriterade stråk för var laddplatser bör etableras i regionen:** Vi har bidragit med både lokalkännedom och expertis när platser för prioriterade stråk för snabbbladdare setts ut. Under utlysningstiden för det statligt finansierade bidragen "Vita Vägar" har vi matchat kontaktpersoner för kommuner, markägare och företag. Projektet har även genomfört omfattande insatser både på nationell och lokal nivå, t ex. hållit i webinarier om typen av bidrag, kriterium, placering och fortsättning.
- **Stöttat kommuner:** Genom hjälp med att skapa laddinfrastrategier har vi lyft olika relevanta sätt kommunerna kan verka för ökad och prioriterad etablering av laddstationer inom kommungränserna. Kramfors kommun, Örnsköldsviks kommun och X är exempel på kommuner fått stöd i arbetet med styrdokument som gynnar etablering av fler laddstationer.
- **Delat med oss av goda exempel och resultat:** Via webinarier, nätverk och våra kommunikationskanaler har vi spridit goda exempel från vårt arbete till fler. Vi har även tagit in goda exempel både nationellt och internationellt för att visa på olika framgångsrika exempel som skulle kunna användas även i Mellersta Norrland, tänkta att ge nya idéer och inspiration.
- **Rådgivning och stöd:** Rådgivning och stöd från projektet har erbjudits till olika aktörer, inklusive företag och kommuner, bland annat för att söka investeringsstöd för privata och publika laddstationer.
- **Ökad tillgänglighet för laddningsplatser:** Genom kontinuerligt arbete med utlysningar och krav för investeringsstöd har vi arbetat för att fler ska kunna ta del av de laddare som både funnits och planerats för under projektiden. Genom att sprida information från syskonprojekt, exempelvis projektet Förnybart i tanken, har vi kunnat sprida information om hur upphandlingar kan utformas för att premiera fossilfria transporter, exempelvis eldrivna fordon och fler laddstationer.

Hur projektet bidragit till att fler boende i lägenhet fått möjlighet att ladda sin bil i anslutning till hemmet (Delmål 2)

Projektet har konkret stött flerfamiljshus och bostadsrättsföreningar genom att möjliggöra laddningsmöjligheter, vilket i sin tur ger de boende möjlighet att ladda sina elfordon i anslutning till sina hem. Detta är ett viktigt bidrag till att främja användningen av elbilar bland boende i regionen och till att göra laddningsinfrastrukturen mer tillgänglig för dem. Nedan följer hur projektet uppnått sina resultat inom området:

- **Antal bostadsrättsföreningar som fått stöd:** Projektet har stött 16 bostadsrättsföreningar i att bygga laddningsmöjligheter. Detta innebär att ett betydande antal boende i dessa bostadsrättsföreningar har fått möjligheten att ladda sina bilar i anslutning till sina hem.
- **Råd, information och stöd åt bostadsrättsföreningar:** Vi har informerat om hur processerna för att söka investeringsstöd för laddstationer går till och gett stöd till flera bostadsrättsföreningar. Genom att fråga A till Ö gå igenom hur laddstationer kan ordnas för medlemmar och gäster och vilka olika modeller som tillämpas har vi nått ut till väldigt många. Genom digitala informationstillfällen tillsammans med de kommunala energi- och klimatrådgivarna, via aktiv medverkan, utställningar och föredrag på bostadsmässor samt via råd per mail och telefon har projektet främjat installation av laddinfrastruktur för boende i lägenhet.
- **Andra kommunikationsinsatser:** Genom våra webinarier, pressmeddelanden, artiklar och nyhetsbrev har vi arbetat för att öka medvetenheten om elbilar och laddstationer. Vår "virtuella bilhandlargrupp" på Facebook är ett gott exempel på detta; medlemmarna var aktiva och frågade varandra och oss i projektet om både laddstationer och elfordon. Våra insatser har helt enkelt ökat medvetenheten och efterfrågan bland boende om möjligheten att ladda sina bilar i närheten av sina hem. Projektet har även bidragit till att

öka kompetensen hos upphandlare, energi- och klimatrådgivare, företag och andra aktörer som har boende i lägenheter som målgrupp och som kunnat sprida vidare kunskapen om laddstationer och elfordon.

Hur projektet verkat för att få deltagande företag att ersätta konventionella fordon med elfordon och därmed effektivisera sin energianvändning (Delmål 3)

Projektet har aktivt arbetat för att få deltagande företag att ersätta konventionella fordon med elfordon och därigenom effektivisera sin energianvändning, vilket är en del av delmål 3 som fokuserar på energibyte och affärsmöjligheter för små och medelstora företag (SMF). Här är relevant statistik och siffror som visar projektets framgångar inom detta område:

- **Antal företag och organisationer som skaffade elbilar och elfordon efter projektstöd:** Projektet har lyckats övertyga 22 företag och organisationer att införskaffa elfordon som en del av sina fordonsparker.
- **Antal elbilar/elfordon som inhandlades av företag och organisationer efter projektstöd:** Totalt 142 elfordon införskaffades av dessa företag och organisationer efter att ha erhållit projektstöd.
- **Minskad energiförbrukning hos projektmedverkande företag och organisationer:** Projektet har resulterat i minskad energiförbrukning hos de företag och organisationer som deltog med en total minskning på 758 MWh. Detta visar på en ökad energieffektivitet och minskad klimatpåverkan.
- **Antal företag och organisationer som investerade i laddstationer:** 59 företag och organisationer har investerat i laddstationer, vilket är viktigt för att stödja laddningsinfrastrukturen och göra det möjligt för fler elfordon att användas.
- **Antal laddpunkter som byggdes efter stöd:** Efter projektstöd byggdes totalt 871 laddpunkter, vilket ökar tillgängligheten för elfordonsladdning i regionen.

Stolpe in för Stad och Land Mellersta Norrland har alltså genomfört en mängd betydande åtgärder för att ersätta konventionella fordon med elfordon och därmed effektivisera energianvändningen på flera sätt. Nedan följer hur aktiviteterna bidragit till de positiva siffrorna:

- **Ökat tillgängligheten till snabbbladdare:** Projektet har arbetat med att öka tillgängligheten till snabbbladdare. Genom att ha ett ökat antal laddningsstationer i viktiga transportkorridorer har bättre förutsättningar för elfordonsanvändning skapats. Färre drabbas därigenom av räckviddsångest och vågar satsa på elfordon även för längre transportsträckor. Detta har i sin tur minskat behovet av konventionella fordon hos deltagande företag och därigenom även minskat energiförbrukningen.
- **Minskat kunskapsluckor:** Vi har aktivt arbetat med att minska kunskapsbrister och attityder till användningen av elfordon, särskilt i glesbefolkade områden med kallt klimat, vanliga förutsättningar för företag i Mellersta Norrland. Genom ökad medvetenhet och förståelse för fördelarna med eldrivet har projektet bidragit till att fler företag fått in elfordon i sina respektive fordonsflottor. Vi har spridit information och vetenskapliga rapporter om hur företagen kan få ned kostnaderna samtidigt som de främjar hållbarhet genom att satsa på eldrivna transporter.

Hur projektet har arbetat för social hållbarhet genom att göra laddning mer tillgänglig för personer med funktionsvariationer (Delmål 4)

Projektet har aktivt och framgångsrikt arbetat för att göra elfordonsladdning mer tillgänglig för personer med funktionsvariationer. Genom inventeringar, checklistor, normkritik och påverkningsarbete mot myndigheter, företag och kommuner har vi lyckats främja social hållbarhet genom att öka tillgänglighet och användbarhet hos laddningsstationerna. Detta initiativ har öppnat dörrar för en större del av vår målgrupp och bidragit till en mer inkluderande och socialt hållbar utveckling inom området för elfordonstransport. Här följer några punkter om hur projektet lyckats med dessa insatser:

- **Övergripande tillgänglighetsarbete:** Projektet har prioriterat arbetet att göra elfordonsladdning mer tillgänglig för personer med funktionsvariationer. Bland annat har

vi genomfört flera inventeringar av befintliga laddningsstationer och genom att identifiera och adressera hinder och brister har vi tillsammans med experter inom området aktivt förbättrat förutsättningarna att göra rätt vid utformning och service av laddstationer.

- **Checklista för tillgängliga laddplatser:** Vi har utvecklat en gedigen checklista och handbok för tillgängliga laddningsplatser. Denna har vi spridit gentemot leverantörer, ägare och andra viktiga nyckelaktörer. Checklistan har fungerat som ett praktiskt verktyg för att säkerställa att laddningsstationer är utformade med användarperspektivet hos personer med funktionsvariationer. Den har även översatts till flera språk för att spridas nationellt och få större positiv inverkan.
- **Normkritik:** Projektet har arbetat med normkritiskt perspektiv och normkritisk kommunikation. Vi har aktivt arbetat med att öka medvetenheten om och utmana befintliga normer och standarder som påverkar tillgänglighet, exempelvis genom att visa olika grupper som använder elfordon och laddplatser. Då vi lever i ett samhälle där försäljningen av bilar med förbränningsmotorer kommer förbjudas i EU år 2035 blir det extra viktigt att visa på att förare av elfordon inte bara tillhör en utan flera olika samhällsgrupper. Genom att värna om dessa perspektiv breddas bilden av en typisk elbilsförare och vi får också en mer inkluderande laddinfrastruktur.
- **Påverkan på myndigheter:** Vårt projekt har också bedrivit påverkansarbete på myndigheter och övertygat dem om vikten av att ställa krav på tillgänglighet vid utformningen av laddningsstationer. Detta har resulterat i ökad medvetenhet om behoven hos personer med funktionsvariationer och därigenom gett fler tillgängliga laddningsstationer i länen och nationellt.
- **Nätverk för tillgängliga laddplatser:** Vi har startat och aktivt främjat ett nätverk för tillgängliga laddplatser. Det har i sin tur fått både nationell och internationell uppmärksamhet. Nätverket fokuserar på att göra laddinfrastruktur mer tillgänglig på olika platser runtom i vår region såväl som att sprida resultaten nationellt och internationellt. Projektets medarbetare Johan Lagrelius har fått en utmärkelse från Funktionshinderrådet för viktigt arbete med tillgänglighet vid laddplatser.

Projektet har genomfört informationsaktiviteter om laddinfrastruktur och laddbara bilar som bidragit till ökad kunskap och snabbare etablering av laddinfrastruktur och laddbara bilar (Delmål 5)

Projektet "Stolpe in Stad och Land Mellersta Norrland" har genomfört en rad informationsaktiviteter för att främja laddinfrastruktur och laddbara bilar i regionen. Arbetet har påverkat flera aspekter av laddningsinfrastrukturens utveckling och vi har därigenom kunnat bygga värdefulla partnerskap och nätverk för att främja laddningsmöjligheter i Mellersta Norrland. Här följer relevant statistik för projektets framgångar

- **Genomförande av 185 informations- och rådgivningsaktiviteter:** Projektet har genomfört ett betydande antal informations- och rådgivningsaktiviteter. Detta innebär ett aktivt engagemang i att nå ut till målgruppen och sprida kunskap om laddinfrastruktur och laddbara fordon.
- **Deltagande av 3 699 personer vid informations- och rådgivningsaktiviteter:** Antalet personer som har deltagit i projektets informationsaktiviteter indikerar projektets förmåga att nå ut till en bred publik och påverka deras kunskap och medvetenhet om ämnet.
- **42 medieinslag och paneldeltaganden:** Projektet har aktivt deltagit i medieinslag och paneldiskussioner. Detta har ökat projektets synlighet och nått ut till en bredare publik.
- **Distribution av 39 informationsmaterial:** Spridningen av informationsmaterial, inklusive handböcker och dokumentation, visar projektets arbete med att tillhandahålla resurser och information om laddinfrastruktur och laddbara fordon.
- **Genomförande av 6 utbildningar för offentlig verksamhet med deltagande av 139 personer:** Utbildningar riktade till offentlig verksamhet har bidragit till ökad kunskap inom den sektorn och har sannolikt påverkat beslutsfattare och planerare.

Här är ett urval av de aktiviteter och det arbete som gett resultat:

- **Kontinuerlig förlängning av projektet:** Genom en förlängd projektperiod så möjliggjordes att informationsaktiviteter kunde genomföras över en längre tidsperiod vilket gav oss bättre möjligheter att bygga långsiktiga partnerskap för långsiktiga resultat.
- **Nationella och regionala samarbeten:** Projektet har framgångsrikt samarbetat med nationella och regionala aktörer såsom Energikontoren Sverige, Energimyndigheten, SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) och Trafikverket. Samverkan med dessa olika aktörer har påverkat utvecklingen av laddinfrastruktur på en bredare och större skala. Genom att gå samman med större aktörer har vi kunnat spetsa och målgruppsanpassa våra informationsaktiviteter bättre och också nått ut till fler genom viktiga nätverk och kontakter. Detta har varit en av de största framgångsfaktorerna i Stolpe in för Stad och Land och något vi tar med oss i våra fortsättningsprojekt.
- **Anpassning till Covid-19-pandemin:** Projektet anpassade sig framgångsrikt till de utmaningar som pandemin medförde genom att omorganisera många aktiviteter och informationsinsatser till digitala möten och hybridformer. Med flexibilitet arbetade vi mot våra mål trots rådande omständigheter och lyckades nå ut till fler än beräknat då geografiska avstånd inte längre utgjorde något hinder.
- **Nytänkande och innovation:** Genom att använda sociala medier och skapa en virtuell bilhandlargrupp på Facebook kunde vi engagera fler aktörer, få in viktiga perspektiv och öka medvetenheten om miljöbilar och laddhybrider. Vi arbetade även väldigt aktivt med att skapa poddavsnitt i vår podd #ökatakten som nådde ut till väldigt många, engagerade och skapade viktiga diskussioner. Genom att tänka nytt och använda flera olika medier jämte de mer traditionella såsom webbsida, nyhetsbrev och pressmeddelanden nådde vi ut till fler och lyckades även få till en bättre dialog med våra målgrupper.
- **Nationella nätverk:** Som tidigare nämnts har en viktig del av vår kommunikation varit våra nätverk och genom att etablera viktiga kontakter, exempelvis i vårt nationella nätverk för tillgängliga laddplatser. Dessa nätverk har inte bara bidragit till våra mål utan även skapat mervärde genom samarbete och kunskapsutbyte mellan olika aktörer.
- **Utmärkelser och erkännande:** Projektet har fått erkännande och utmärkelser för vårt arbete vilket förutom att göra oss stolta genom bevis på att vårt arbete ger frukt även stärkt projektets inflytande och ökat våra samarbetsmöjligheter ännu mer.
- **Spridning av resultat:** Trots utmaningarna med pandemin har projektet framgångsrikt fortsatt att arbeta mot målen och spridit resultat både nationellt och internationellt. Kunskap som når ut till fler har som bekant en mer långsiktig positiv effekt på utvecklingen av laddinfrastruktur även efter projektets slut. Vår förhoppning är att våra resultat ska inspirera fler i framtiden.

Hur små och medelstora företag som deltar i projektet fått råd och stöttning kring laddinfrastruktur och kring laddbara bilar (Delmål 6)

Stolpe in för stad och land har som bekant haft som mål att främja övergången från fossila bränslen till elfordon bland små och medelstora företag i Mellersta Norrland. Genom att erbjuda stöd och främja laddningsmöjligheter för dessa företag har projektet bidragit till att öka användningen av elfordon inom sektorn, vilket minskat energiförbrukningen i deras respektive transportverksamheter. Genom våra aktiviteter har vi nått ut till över 120 företag. Fler relevanta siffror finns att läsa nedan:

- **Antal företag som fick stöd:** Över 160 företag fick stöd inom ramen för projektet. Detta stöd kan antas inkludera rådgivning och stöd gällande laddinfrastruktur och implementering av laddbara fordon.
- **Utbildningar för företag:** Projektet genomförde 14 utbildningar för företag, där totalt 328 personer deltog. Denna utbildning omfattade ämnen som laddinfrastruktur, laddbara fordon och energieffektivitet.

- **Målöverskridande antal företag som fick stöd:** Målet för antalet företag som skulle få stöd var 40, men projektet överträffade detta mål med 163 företag och organisationer som faktiskt fick stöd, en stor framgång.

Nedan sammanfattas hur detta stöd har erbjudits under projektiden:

- **Rådgivning på flera sätt:** Under denna period har projektet aktivt erbjudit rådgivning och praktiskt stöd till flera företag som ansökte om investeringsstöd för att installera laddstationer. Vi har varit engagerade i att stödja företagen i deras resa mot ökad laddinfrastruktur och fler laddbara fordon och varit en betydande resurs vid frågor, hjälp med offerter och ansökningsförfarande.
- **Informationsmaterial:** Projektet har skapat informativt material, inklusive en hemsida och trycksaker, som har innehållit relevant information om laddinfrastruktur och laddbara fordon, med material direkt riktat mot företag. Detta material har funnits där som stöd mot små och medelstora företag för att öka kunskapen inom eldrivna transporter.
- **Upphandling:** Projektet har arbetat för att öka tillgängligheten av laddningsplatser och har även haft möjlighet att påverka upphandlingsprocessen av laddstationer i samarbete med nationella aktörer. Detta har positiva implikationer för företag som är intresserade av att delta i upphandlingsprocesserna och erbjuda smarta lösningar gentemot offentliga organisationer.

Hur projektet har förbättrat förutsättningarna för att regionala företag såsom bilhandlare och elektriker ska kunna ta vara på de nya affärsmöjligheter och nischer som skapas när laddbara bilar och laddinfrastruktur får genomslag (Delmål 7)

Stolpe in för Stad och Land Mellersta Norrland har aktivt främjat utvecklingen av laddinfrastruktur och laddbara bilar. Genom att erbjuda rådgivning, stöd och ökad medvetenhet har projektet skapat en plattform för regionala företag som bilhandlare och elektriker att dra nytta av den växande marknaden. Här följer en sammanfattning av projektets viktigaste prestationer inom detta delmål:

- **Informationsspridning:** Projektet etablerade tidigt en stark grund genom uppstartsmöten med bland annat bilhandlare och elektriker inom de företag som installerar laddinfrastruktur. Vi tog fram olika typer av informationsmaterial för att sprida värdefull kunskap om hur bilhandlare och elektriker kan verka för att hänga med i utvecklingen. Genom engagemang och genom att "ta pulsen på marknaden" kunde vi dela värdefull information med bilhandlare och laddstationsleverantörer.
- **Stödåtgärder:** Projektet har erbjudit råd och stöd åt en rad olika aktörer som bidrag för att etablera mer laddinfrastruktur. Detta har i sin tur har ökat efterfrågan på elektriker för installation och bidragit till ett ökat intresse för elfordon, något som gynnat handlarna. Genom kontakt och diskussion med bilhandlare har vi kunnat matcha efterfrågan och utbud nu och på sikt.
- **Utbildning:** I början av projektet genomfördes en rad uppskattade utbildningar gentemot bilhandlare i Jämtland. Under den senare delen av projektet skapades även en utbildning riktad mot verkstäder och underhållspersonal. Genom att lyfta utmaningar och lösningar skapades stort intresse och mervärde som kommer vidareutvecklas i ett uppföljningsprojekt med start hösten 2023.

Horisontella mål:

Hela projektet var miljöinriktat, och utöver att effektivisera fordonen och öka andelen förnybar energi så förbättrade projektet även stadsluften genom minskade kväveoxid- och partikelutsläpp. Projektet bidrog även till minskade utsläpp av koldioxid. Projektets aktiviteter genomfördes på sådant sätt att det inte försvårade deltagande för personer med funktionshinder då vi anser att all laddinfrastruktur ska vara tillgänglig för alla. Genom att aktivt arbeta för rättigheterna för alla blivande och befintliga elbilsförare såg vi till att värna om dessa aspekter i projektet. Projektet utmanade även könsstereotypa normer och förväntningar kring ägande och körande av bilar. Medvetenheten av vikten av normkritisk tänkande tydliggjordes hos alla samverkanspartners. Projektet har sammanfattningsvis arbetat med

flera horisontella mål som är övergripande och tvärgående i sin inverkan. Dessa horisontella mål är relevanta i kontexten för hållbar utveckling och påverkar olika aspekter:

- **Social Hållbarhet:** Projektet har aktivt fokuserat på social hållbarhet genom att göra elbilsaddning mer tillgänglig för personer med funktionsvariationer. Det har inkluderat tillgänglighetsanpassningar för laddningsstationer och spridning av kunskap om behov och möjligheter för den här målgruppen.
- **Inkludering:** Vi har strävat efter att göra laddningsinfrastrukturen mer inkluderande. Genom att öka tillgängligheten har det öppnat möjligheter för en bredare befolkningsgrupp att använda elbilar och dra nytta av laddningsinfrastrukturen.
- **Miljövänlighet:** Fokus har legat på miljöperspektivet genom bidrag till utvecklingen av laddinfrastrukturen i Mellersta Norrland. Genom att öka antalet elbilar och göra dem mer tillgängliga har projektet bidragit till minskad klimatpåverkan och främjat hållbara transportalternativ.
- **Utbildning och kapacitetsbyggande:** Projektet har utfört omfattande informations- och rådgivningsaktiviteter för att öka kunskapen om laddningsinfrastruktur och elbilar. Detta har byggt kapacitet inom målgruppen och hjälpt dem att fatta informerade beslut.
- **Innovation:** Vi har även arbetat med nytänkande och innovation genom att introducera nya metoder och koncept för laddningsinfrastrukturen, inklusive modeller för tillgängliga laddningsstationer. Det har även samarbetat med studenter för att driva innovativa idéer.

13. Kommentera det slutliga utfallet av indikatorerna

Jämför ackumulerat utfall mot målvärde (se punkt 5 ovan) och kommentera eventuella avvikelser samt vilka lärdomar ni har dragit av detta.

Vid projektets start var målet att nå ut till 40 företag. När vi nu avslutar projektet kan vi konstatera att vi nått ut till över 160 företag och organisationer, fyra gånger så många. Företagen har med stöd från projektet i betydligt större utsträckning vågat satsa på eldrivna effektivare transporter, erbjudit laddning, sålt laddrelaterade tjänster och utbildat sin personal inom området. Våra insatser har också givit fördelar för våra sekundära målgrupper.

14. Beskriv hur ni arbetat med att sprida projektets resultat

Beskriv större informationsinsatser som utförts i samband med projektavslutet, projektets eventuella resultat samt hur EU:s medverkan har synliggjorts. Bilägg gärna eventuella utvärderingsrapporter.

Projektet har genomfört flera betydande informationsinsatser för att sprida våra resultat och göra påverkan tydlig. Sammanfattningsvis har Stolpe in för stad och land genomfört breda och genomtänkta kommunikationsinsatser för att sprida våra resultat och nå större påverkan. Genom informationsmaterial, kommunikation med nyckelaktörer och innovativa arbetsmetoder har vi lyckats engagerat en bred målgrupp och ökat medvetenheten om laddinfrastruktur och laddbara fordon. Projektet har även framhävt EU:s finansiering som en viktig del av vår framgång och vi har delat våra resultat både nationellt och internationellt för att inspirera andra regioner och projekt. Nedan följer en beskrivning av hur projektet har arbetat med att sprida projektresultat, inklusive informationsinsatser vid projektavslutet och hur EU:s medverkan har synliggjorts:

- **Informationsmaterial, nyhetsbrev och hemsida:** Projektet har skapat ett omfattande informationsmaterial och tagit fram en dedikerad hemsida för att sprida projektets mål och resultat. Vi har också spridit våra resultat genom vårt uppskattade nyhetsbrev och våra aktuella poddavsnitt. Denna åtgärd har bidragit till att göra informationen lättillgänglig för allmänheten och intresserade parter.

- **Kommunikationsstrategi:** Genom en genomtänkt kommunikationsstrategi har projektet säkerställt att vårt budskap nått ut till rätt målgrupper. Detta inkluderar att nå företag, kommuner och andra nyckelaktörer som är relevanta för laddningsinfrastrukturen.
- **Pressmeddelanden och mediebevakning:** Projektet har använt pressmeddelanden och mediebevakning för att öka allmänhetens medvetenhet om projektet och dess prestationer. Detta har hjälpt till att maximera vår synlighet utåt.
- **Nationell och internationell delning av resultat:** Vi har aktivt delat våra resultat och bästa praxis nationellt och internationellt. Detta har bidragit till att öka medvetenheten om projektet utanför Mellersta Norrland och har skapat möjligheter för andra regioner att dra nytta av erfarenheterna.
- **Pris och erkännande:** Projektet har mottagit priser och erkännande för arbetet med tillgänglighet vid laddningsstationer och främjande av laddinfrastruktur. Dessa utmärkelser har ytterligare stärkt vår trovärdighet och synlighet i vår region såväl som i Sverige, EU och internationellt.
- **Resultat från projektavslutet:** Projektet organiserade en omfattande och uppskattad avslutningskonferens i samband med projektavslutet för att sammanfatta våra framsteg och resultat. Denna avslutningskonferens gav oss möjlighet att kommunicera resultaten och påverka till en bred publik, särskilt till projektets målgrupper. Genom panelsamtal testade vi en ny vinkel som blev väldigt lyckad för att lyfta både framgångar, utmaningar och det fortsatta arbetet som krävs inom området.
- **EU:s medverkan:** Projektet har aktivt kommunicerat om EU:s medverkan och finansiering av projektet. Detta innefattade att tydligt markera Regionalfonden Mellersta Norrlands bidrag till projektets framgång. Det har också inneburit betydande insatser för att betona projektets koppling till EU:s mål och initiativ för hållbarhet och ekonomisk utveckling.

15. Beskriv uppföljning, utvärdering och lärande

Utifrån Tillväxtverkets riktlinjer avseende utvärdering (3P och 3N) beskriv metoder och insatser för att följa upp och utvärdera projektet samt hur utvärderingen använts för att skapa ett lärande. Bilägg gärna eventuella utvärderingsrapporter.

För att beskriva uppföljning, utvärdering och lärande inom projektet Stolpe in för stad och land har Tillväxtverkets riktlinjer för utvärdering använts, vilka innefattar 3P (Planera, Producera, Praktiskt användbar) och 3N (Nytta, Noggrannhet, Nyttighet). Dessa riktlinjer har också använts för att säkerställa att de utvärderingar som gjorts av projektet varit planerade, noggranna och praktiskt användbara, vilket i sin tur främjat mervärde och lärande inom projektet och för våra målgrupper. Utvärderingarna har även hjälpt till att kvantifiera projektets framgångar och resultat, något som hjälpt oss att skapa större medvetenhet om projektets prestationer. Nedan beskrivs de metoder och insatser som i projektet använts för uppföljning och utvärdering med riktlinjerna som grund:

Planera (3P):

- **Utvärderingsplan:** Projektet utvecklade en utvärderingsplan i ansökan vilken beskrev mål, indikatorer, datainsamling och utvärderingsmetoder. Denna plan har reviderats under projektets gång för att anpassas till förändringar och nya insikter men har haft sin primära utgångspunkt från projektansökan.
- **Mål och indikatorer:** Tydliga och mätbara mål och indikatorer har satts upp för att mäta projektets framsteg och resultat. Mål såsom antal nyetablerade laddningsstationer, en ökad medvetenhet bland våra målgrupper och andel förnybara drivmedel som används har uppmätts.
- **Datainsamling och metodik:** Projektet har etablerat metoder för att samla in data som är kopplad till satta indikatorer. Vi har även följt upp resultaten av våra kontakter med enkäter

och använt 4R-metoden i projektet, en jämställdhetsstrategi där för R1 står för representation och fördelningen mellan kvinnor och män, R2 står för resurser och hur resurserna fördelas mellan kvinnor och män, 3R står för realia, förståelsen för hur könsmönster- och roller har för påverkan och vilka effekter det får samt R4 vilket betyder att realisera och ta fram en åtgärdsplan. Utöver 4R har en halvtidsutvärdering genomförts såväl som en riktad utvärdering av både våra nätverk och arbetssätt.

- **Producering:** Periodiska utvärderingsrapporter i form av lägesrapporter har skapats för att sammanfatta projektets framsteg. Dessa rapporter har inkluderat analyser av aktiviteter och resultat samt utvärdering av projektets påverkan på regionala företag, offentliga organisationer, bostadsrättsföreningar, samarbetspartners och syskonprojekt, allt för att främja etableringen av laddinfrastruktur i Mellersta Norrland.
- **Återkoppling och analys:** Projektet har skapat system för att analysera utvärderingsdata och dra slutsatser om framstegen gentemot projektets mål. Återkopplingen från vår utvärderare har löpande integrerats och använts för att göra justeringar i projektets strategi samt förekommit som åtgärder vid behov. Det har även fungerat som ett bra avslut med kunskap från projektet in i kommande insatser.
- **Praktiskt användbar (3P, Anpassningar och förbättringar):** Utvärderingar och analys har lett till praktiska förbättringar och justeringar i projektet. Om vissa aktiviteter eller strategier inte gav de önskade resultaten reviderade vi dem löpande för att öka effektiviteten. I och med våra förlängningar blev detta extra tydligt.
- **Nytta (3N, Mervärde och effekter):** Utvärderaren har hjälpt projektet att bedöma vårt mervärde och gett oss mer insikt om de påverkansresultat som har uppnåtts, inklusive de ekonomiska, miljömässiga och sociala effekterna av vårt projekt.
- **Noggrannhet (3N, Kvalitetssäkring):** Utvärderingsprocessen har säkerställt att datainsamlingen är noggrann och att de använda utvärderingsmetoderna står pålitliga och trovärdiga.
- **Nyttighet (3N, Lärande och kunskapspridning):** Projektet har använt utvärderingarna och deras resultat som en källa för lärande. Genom detta har vi också kunnat sprida insikter och bästa praxis till andra projekt och intressenter för att öka kunskapen inom området och främja utveckling.

16. Diskussion och slutsatser

Beskriv vilka delar av projektet som varit framgångsrika och vilka delar som inte har fungerat lika bra. Ange orsaker och vilka lärdomar som uppstått till följd av detta.

Sammanfattningsvis kan projektet ses som en väldigt framgångsrik insats för att främja utvecklingen av laddinfrastruktur och laddbara bilar i Mellersta Norrland. Trots utmaningar har vi kunnat dra lärdomar från våra framgångar och misslyckanden för att förbättra framtida insatser. Vårt projekt har gett insikter som kan vara användbara för andra aktörer, liknande initiativ och för att främja övergången till hållbara transportlösningar. Här följer en diskussion av positiva och negativa situationer som uppstått och de lärdomar som kan dras:

Framgångsfaktorer

- **Ett ökat utbud av snabbbladdningsstationer:** Projektets arbete med att öka utbudet av snabbbladdningsstationer i Mellersta Norrland har varit framgångsrikt. Det har ökat tillgängligheten av laddinfrastruktur och främjat användningen av laddbara fordon.
- **Samordning med viktiga aktörer:** Genom samarbete och samordning med företag, kommuner, nätverksägare, myndigheter och andra projekt och viktiga aktörer har projektet kunnat påverka både utformning, placering och utbud av laddstationsinfrastruktur i våra län.

Detta har bidragit till att skapa ett mer sammanhängande och användarvänligt laddningsnätverk som gynnar fler.

- **Rådgivning och stöd:** Projektet har framgångsrikt erbjudit rådgivning och stöd till olika aktörer, inklusive företag, bostadsrättsföreningar och kommuner, för att söka investeringsstöd för att installera laddstationer. Detta har främjat fler initiativ inom området och lett till fler laddplatser.
- **Information och nätverkande:** Genom våra informationsinsatser och olika nätverksaktiviteter har vi kunnat öka medvetenheten om laddbara bilar och laddinfrastruktur. Vårt arbete med nätverk och att vi kunnat vara så snabbfotade i våra kontakter med andra har gett oss fördelar i form av en snabbare omställning. Det har också gynnat en ökad medvetenhet och kunskap bland företag, kommuner och allmänhet vilket gett oss insikter om nya framgångsrika kommunikationsgrepp att använda i framtiden.

Förbättringspotential:

- **Personalbrist:** Projektet drabbades av viss personalbrist vilket under en tid påverkade vår förmåga att driva på aktiviteterna så effektivt som vi hade önskat. Detta ledde till viss förlorad tid och ökade arbetsbelastningen för de kvarvarande medarbetarna.
- **Förseningar:** Trots projektets framgångar har det också varit försenat på grund av olika faktorer, inklusive personalbrist, pandemi och andra signifikanta utmaningar. Förseningarna påverkade projektets möjligheter att uppnå sina mål i tid vilket som bekant ledde till en förlängning.
- **Utmaningar under Covid-19-pandemin:** Projektet tvingades anpassa sig till utmaningar som uppkom under Covid-19-pandemin. Många aktiviteter omorganiserades till digitala möten och hybridformer. Vår farhåga var att det skulle påverkat projektets möjligheter att nå ut till målgruppen negativt. På vissa sätt förlorade vi den mer personliga kontakt vi annars skulle haft med våra målgrupper. Samtidigt ledde digitala möten, webinarier och utbildningar till att vi kunde nå ut till fler på ett effektivt sätt.

Lärdomar vi tar med oss:

- **Personalresurser:** Det är väldigt viktigt av att ha tillräckliga personalresurser från början och att vara förberedd på att möta eventuella personalbrister med en tydlig rekryteringsstrategi.
- **Tidsplanering och riskhantering:** Projektledning borde i större utsträckning fokuserat på just tidsplanering och riskhantering för att hantera de utmaningar som ledde till förseningar. Vi hade även gärna sett ytterligare stöd inom detta område.
- **Flexibilitet och anpassningsförmåga:** Vi har visat att flexibilitet och förmågan att anpassa sig till förändrade omständigheter är avgörande, särskilt med tanke på oväntade händelser som en pandemi.
- **Kommunikation och nätverkande:** Projektets framgångar med att öka medvetenheten om bristen på laddinfrastruktur i norr visar vikten av att kommunikation och hur viktiga nätverk med nyckelaktörer spelar, även på nationellt håll då det har stor påverkan på etableringen av laddinfrastruktur i norr. Framgångsrika informationsinsatser och nätverksaktiviteter har varit vår styrka för att sprida medvetenhet om laddbara bilar och laddningsinfrastruktur och visar på en tidigare brist där vikten av fortsatt samarbete är avgörande för fortsatta insatser.

17. Efter projektslut

Beskriv hur ni arbetar vidare med projektets resultat efter projektet har avslutats

Nedan följer ett antal punkter som vi vill arbeta med för att sprida vårt resultat och våra lärdomar även efter projektslut:

- **Resultatspridning och kommunikation:** Vi vill fortsätta att kommunicera projektets resultat och framgångar till relevanta intressenter, inklusive företag, samhällsaktörer och gentemot allmänhet. Detta kommer ske via efterlevnad och lärdomar i nya projekt och genomföras via fler rapporter, webinarier, konferenser eller andra kommunikationskanaler med kunskapen vi hämtat från Stolpe in för Stad och Land som grund.
- **Uppföljning och utvärdering:** Vi skulle vilja genomföra uppföljning och utvärdering av projektets långsiktiga påverkan. Detta kan innefatta att mäta användningen av laddningsstationer, antalet laddbara fordon i regionen och de ekonomiska effekterna för företag som har gynnats av projektet. Det är ett medskick till våra finansörer att inkludera i framtida utlysningar. Utan långsiktig uppföljning blir det svårare att utvärdera projektets effekt år efter det avslutats.
- **Hållbar finansiering:** För att säkerställa långsiktig hållbarhet har vi säkrat finansiering för att underhålla och utvidga projektets resultat i nya fortsättnings och bedriva fortsatt arbete med de viktiga utmaningar som kvarstår.
- **Samverkan och partnerskap:** Vi kommer att fortsätta att samarbeta med relevanta aktörer och intressenter, inklusive kommuner, bilhandlare och energiföretag. Genom samverkan och partnerskap kan projektets resultat integreras i pågående och framtida initiativ och utvecklingsprojekt.
- **Ökad medvetenhet och mer utbildning:** Vi fortsätter vårt arbete med att öka medvetenheten om laddbara bilar och laddinfrastruktur. Vi kommer i nya projekt kunna erbjuda utbildningsprogram och informationskampanjer för att stödja en ständig övergång till mer hållbara transportlösningar.
- **Uppdaterade riktlinjer och regler:** De identifierade bristerna och behoven vi uppmärksammat, för en förbättring befintliga riktlinjer och regler för laddinfrastruktur och tillgänglighet, kommer aktivt ingå i vårt arbete framöver. Vi vill fortsätta aktivt arbeta för att påverka och driva fram dessa förändringar i samarbete med myndigheter och andra intressenter.
- **Övervakning av teknisk utveckling:** Vi fortsätter att följa den tekniska utvecklingen inom området laddinfrastruktur och laddbara fordon och är medvetna om de framsteg och innovationer som kan förbättra användarupplevelsen och effektiviteten. Omvärldsbevakning är fortsatt viktig.
- **Öppenhet och rapportering:** Vi kommer fortsatt vara transparenta om projektets resultat och våra aktiviteter, bland annat genom denna slutrapportering. Sammanfattningsvis är det viktigt att arbeta aktivt för att säkerställa att projektets resultat inte förloras utan i stället används som en grund för framtida initiativ och samhällsutveckling. Detta innebär för oss en långsiktig och engagerad strategi för att främja laddinfrastrukturen och stödja övergången till mer hållbara transportlösningar.
- **Nytt projekt 2023:** Vi har tagit initiativet till och fått beviljat ett nytt projekt, Förnybart 2030, som förutom partners som följer med från Stolpe in för Stad och Land även utvidgats med en ny projektpartner i Energikontoret Västernorrland. Vi ser fram emot att få fortsätta leverera lösningar på utmaningar och synliggöra luckor i arbetet framåt med en tydligare och snabbare övergång till hållbara transporter i regionerna.
- **Nätverk för tillgängliga laddplatser:** Nätverket för tillgängliga laddplatser kommer att fortsätta och vi ser fram emot möjligheten att bidra i arbetet med en nationell och europeisk

standard för både tillgänglighet och universella utformningar för tillgängliga och säkra laddstationer i större utsträckning.

18. Övriga kommentarer

Ange eventuell ytterligare information om projektet och dess resultat som bör uppmärksammas

Sammanfattningsvis har projektet Stolpe in för stad och land Mellersta Norrland haft en väldigt positiv inverkan på utvecklingen av laddinfrastruktur och främjande av laddbara fordon i regionen. Det har visat vikten av att stödja regionala företag och samhällsutveckling genom hållbarhetsprojekt och att utnyttja EU-finansiering för att nå dessa mål. Projektets förmåga att anpassa sig till förändrade förutsättningar och främja inkludering och kunskap är också viktiga aspekter att uppmärksamma. Här är några ytterligare punkter och information som är relevanta för oss att uppmärksamma:

- **Stöd från EU-fonder:** Projektet fick finansiering från Regionalfonden Mellersta Norrland, vilket är en del av europeiska struktur- och investeringsfonder. Detta visar på den viktiga roll som EU-fonder kan spela i att stödja regionala utvecklingsprojekt och främja hållbarhet och innovation.
- **Fortsatt nationellt och internationellt nätverkande:** Genom att etablera nationella nätverk och dela resultat nationellt och internationellt har projektet öppnat dörrar för ytterligare samarbeten och erfarenhetsutbyte. Detta kan bidra till spridning av goda exempel och ökad kunskap på global nivå.
- **Flexibilitet under Covid-19-pandemin:** Projektet anpassade sig framgångsrikt till utmaningarna som Covid-19-pandemin medförde genom att omorganisera många aktiviteter till digitala möten och hybridformer. Detta visade projektets förmåga att vara flexibelt och anpassa sig till snabba förändringar i omvärlden.
- **Aktivt arbete med tillgänglighet:** Projektet har inte bara främjat laddinfrastruktur utan också aktivt arbetat för att göra laddning tillgänglig för personer med funktionsvariationer. Detta är en viktig aspekt av vårt arbete för att inkludera alla i övergången till hållbara transportlösningar.
- **Kunskapsutbyte och nätverk:** Projektet har spelat en roll som kunskapscentrum och en plattform för samarbete och kunskapsutbyte mellan olika aktörer inom området. Detta har ökat medvetenheten och kunskapen hos regionala företag och organisationer.